

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

7 De tertia conditione, quam postulat censualis contractus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Deinde, quia passim minor census imponitur, quam sit fructus rei. Unde si vno anno res fructum non facit, alio anno uberiores, & pleniores fructum affert. Et in Constitutione Pij V. non dicitur censum in totum, vel ex parte extinguere, si res fructum non ferat, sed si facta est infructifera ex toto, vel ex parte.

Septimo quaeritur, An si res sit sterilis effecta multis annis, eo ipso census extinguatur? Navar. loco citato, id negat, quia res ipsa percipitur non est, ac proinde nec census evanescit; tum quia venditori census liberum est rem emptori relinquere, & se liberare omni obligatione. Virgin. de Censibus, par. 2. nu. 41. & 3. par. 21. affirmat censum extinguere, quia si res sit infructifera reddita in totum, vel ex parte censum perire, vel mutare, ergo si ad multos annos sterilis effecta est, pennde est, ac si facta sit infructifera. Dicendum exillmo, si res ita sit facta sterilis, ut amplius fructum ferre non possit, censum extinguere: alioqui boni viri, hoc est, iudicis arbitrio res tota diiudicanda est, & decidenda.

Octavo quaeritur, An sufficiat ad censum, si res sit solum per artem facta fructifera? Meo iudicio non sufficit, quia in Constitutione Pij V. dicitur: (Res sit sua natura fructifera.) Potest tamen census institui in rebus per artem factis, sed postea fructifera, ut in domibus, quae locatione fructus, siue pensiones annuas reddunt, in molendinis, quae industria hominum, & natura etiam sua fructus pariunt.

De tertia conditione, quam postulat censualis contractus.

CAPVT VII.

IN Constitutione Pij V. tertia conditio census haec ponitur, ut census erectus in re immobili, aut quae pro immobili habeatur. Et quae nominatim certis finibus designata sit, & finium appellatione intelligantur: imites, quibus fundi, vel agri, vel domus terminantur, & distinguuntur.

Hanc conditionem Pontificia Constitutio postulat, ut census extinguatur intelligatur perire, & restitui, si fructus amittitur, & dicitur, ut habeatur in l. Quod tamen. ff. Quib. modis res fruct. amitt. & l. si in. cod. tit. y. vlt.

Primo quaeritur, An census possit in alio censu constitui? Foller. de contract. censuaris. §. Censu, nu. 49. affirmat posse: quod etiam Navar. opinatur in Comment. de resur. nu. 87. Id probant, quia redditus annui inter bona immobilia censentur. Clem. Eximus. Cumq. annui, de reb. signif. & Glos. vide Re. Eccles. non alien. l. 6. Virgin. de Censib. par. 1. n. 49. negat posse constitui iuxta Constitutionem Pij V. quia necesse est, ut res obligata censu nominatim certis finibus designata sit, ut census nequit certis finibus designari. Deinde, quia census est fructus rei, non autem res ipsa fructifera. Postremo, quia iuxta Pij V. Constitutionem, liberum est emptori, quando eumque voluerit, censum redimere, & extinguere: item quia in Clem. Eximus, redditus annui inter bona immobilia numerantur, videlicet ij, qui perpetui sunt, non qui ad tempus, vel qui liberati alterius facultate extinguuntur.

In hac re dicendum mihi videtur in primis, Foller. loquutum fuisse secundum Constitutionem Nicolai V. in qua permittitur, ut census constituatur in rebus immobilibus, & in redditibus annuis. Secundo non videtur census posse constitui in censu, qui perpetuus non est: neque enim habetur inter bona immobilia. Tertio, si census est perpetuus, capax est alterius census: nam in Constit. Pij V. habemus, posse constitui in re immobili, vel quae pro immobili habeatur: at census perpetuus habetur pro re immobili. Et illa verba Pontificis: (et quae nominatim certis finibus designata sit) referuntur ad illud verbum (in re immobili) & de more, census instituitur in annuis redditibus Regum, Principum, & Rerum publicarum. Praeterea, negandum non est, emptorem census posse alteri vendere censum, quem habet in re alterius: V. g. Titius emittit Caio censum annuum, & proinde

habet ius constitutum in fundo Caio, ex quo percipit quatuordecim annis septem, quia Caio dedit centum, ut pretium: potest Titius hunc censum Seio vendere, quia iura, & actiones pecunia aestimantur, ergo ius, quod habet Titius exigendi censum annuum a Caio, potest alteri vendi, hoc etiam non est censum in censu constituere, sed censum emptum vendere.

Secundo quaeritur, An possit census imponi in re obstricta, & onerata censu? Respondeo, minime, nisi consensu eius, qui habet censum: nam ea res est obligata emptori, & domino census, ergo citra consensum illius alteri obligari non potest. V. g. In fundo Titij Caius censum habet, nequit Titius alium censum in suo fundo constituere Caio incho, aut inuito, eo quod Caius habet ius in fundo, cum ex illo debeat quotannis pensionem accipere.

Quares, Quid si Titius, in seio Caio, in illo eodem fundo censum constituat pretio accepto à Seio? Cogitur censum utrumque solvere, videlicet, Caio, & Seio, & Seius postquam rescierit fundum esse Caio obligatum, debet pensiones, quas accepit restituere, & totum rescindere contractum? Respondeo, in primis Titium debere utrumque censum solvere, quia dolus, & fraus nemini patrocinatur, & sibi imputet, quod censum secundum in fundo, Caio obligato constituit. Et Seius non cogitur pensiones annuas restituere, quas bonâ fide per ignorantiam accepit. At postquam rescierit fundum esse Caio obligatum, debet vel Caio consensum petere, dummodo fundus sit capax utriusque census, vel contractum rescindere, ita ut deinceps census annuum non exigat, & pretium quod Titio dedit, repetendi ius habet, quia contractus initio non valuit, & propterea dissolvitur.

Tertio quaeritur, An Titius, qui in feudum praedium accipit, possit in eo censum constituere? Follerius de Censibus contractibus. §. Censu, nu. 13. affirmat, posse, quia feudarius rei in feudum acceptae vtile dominium habet, quamvis directum dominium remanserit apud eum, qui dedit in feudum, & ad censum sufficit, si quis iure suo habet rem vtilis, & fructiferam. At Virginus de Censibus par. 2. num. 74. negat posse Titium censum constituere, quia eo ipso Titius, qui censum vendit, subicit obligationi, & oneri rem, quam in feudum accepit. At in cap. Imperialem, libr. 2. Feudorum, tit. de prohib. a feudi alienatione constitutum est, ut nemini liceat feudum in totum, vel ex parte vendere, vel pignori dare, aut quolibet alio modo distrahere, vel alienare sine domini consensu: alioquin nulla sit alienatio, & is, qui alienavit, feudum amittit.

In hac re, secundum quorundam sententiam, Follerius philosophatus esse videtur iuxta Constitutionem Nicolai V. quae permittit, ut in proprietatibus, emolumentis, & commodis rerum possit census institui: at Virginus loquutus est iuxta id, quod habetur in Constitutionibus Martini V. Callixti III. & Pij V. ex quibus habetur rem censu subiectâ, esse venditoris. Sed, meo iudicio, pugnat cum natura contractus censualis, ut feudatarius in re feudi censum imponat absque consensu domini, quia non habet plenam dominium rei in feudum acceptae: nec sufficit vtile dominium, quia potest in partem, quam commissi vocant incidere: & tunc res fundi eo ipso ad dominum reuertitur, qui nullo iure compellitur censum annuum persolvere, quoniam res, ut pote, ita, ad eum liberè redit. Unde fit, ut emptor census damno afficiatur, & census debet restituere ex natura rei in bonis liberis, non obligatis aliquo onere, siue res corporales sine illa bona, siue incorporales, cuiusmodi sunt iura, actiones, & redditus. Quare totus contractus rescindi debet, quia ab initio non subsistit. Pensiones verò annuas, quas bonâ fide emptor census accepit, restituere minime cogitur.

Quarto quaeritur, An Titius possit censum imponere in praedio, quod ipse in emphyteusim habet? Follerius loco citato, numer. 21. affirmat posse, quia emphyteota habet vtile dominium, & ius percipiendi fructum quotannis. Virginus de Censibus par. 2. nu. 76. negat, quoniam res in emphyteusim data, alienari, vel alteri obligari, sine consensu domini non potest. l. 2. C. de iure emphyteot. atq. haec

opinio est magis veritati consentanea. Idem profus dicendum de re in emphyteusim accepta, quod dictum est de re in feudum data.

Quintò quæritur, An clericus beneficiarius possit in bonis, vel fructibus sui beneficii censum imponere, non quidem in perpetuum, sed ad tempus certum, vel ad vitam suam? Follerius loco citato, num. 22. ait, eum clericum non posse perpetuum censum constituere, siue in rebus, siue in fructibus beneficii, posse tamen imponere censum ad tempus certum, vel etiam ad vitam: non quidem in beneficio, vel in rebus immobilibus ipsius, sed in fructibus: eò quòd fructus beneficii sibi acquirit, & quia, secundum Abbatem in cap. 1. *Nò pralati vires suas.* potest clericus sui beneficii fructus ad vitam locare. Nec inde fit, vt res beneficii alienet: quia solum obligat fructus beneficii census. Sed verius est, quod docet Virgin par. 2. de *Censib. nu. 75.* non posse: Tum quia, inquit ille, cap. *Ambrosio, de Reb. Eccles. non alienand. inter extravagantes communes*, Paulus II. prohibuit, ne res Ecclesie, vel fructus beneficii locentur, vel obligentur ultra triennium: Tum verò, quia saltem Constitutione Pij V. determinatur, ne census instituat nisi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur: sed tales non sunt fructus beneficii, cum perpetui non sint; quare nulla est huiusmodi census venditio. Et hæc est legitima causa.

Sextò quæritur, An maritus in fundo dotali, in seia, vel reluctantæ vxoris, possit censum imponere, non quidem in perpetuum, sed ad tempus certum, vel ad vitam suam? Follerius loco citato, num. 22. quia de censibus agit iuxta Constitutionem Nicolai V. affirmat posse: nam quamuis maritus dominium fondi non habeat, administrationem tamen, & commodum habet. At Virgin. loco præallegato, num. 77. id negat, quia maritus abique vxoris consensu rem dotaalem alienare, vel alteri obligare non potest. Queret aliquis, an ex natura rei prohibeatur maritus id facere, non solum ex iure scripto in Constitut. Martini V. & Calixti III. & Pij V. Sanè meo iudicio videtur prohibitus ex natura rei, neque enim potest vir dotem vxoris citra eius consensum alteri vendere, aut obligare: & in Constitut. Nicolai V. permittitur, vt quis censum imponat, siue in proprietatibus, siue in emolumentis, & commodis rerum. Sed hoc locum habet, quando res, ex quibus emolumenta, & commoda percipiuntur, nostræ sunt, non alienæ. Quare ita est, & inanis talis census venditio. Idem penitus dicendum est de re immobili alicui fide commissa, & de re qualibet restitutioni subiecta, vel quæ legitime alienari, vendi, vel obligari non potest; quiquid dicit Foller. loco cit. nu. 23.

Septimò quæritur, An quis possit censum imponere in re aliena quidem, sed quam ipse possidet? Respondeo cum Nauar. in *Commen. de Vfur. nu. 131.* consensu domini posse, sine illo, minime: ac proinde tota census venditio corruit facta in seio domino, vel inuito. Queret quid dicendum de Caio, qui bonâ fide per ignorantiam talem censum emit, & per aliquot annos annuum pensionem accepit? Respondeo cum eodem Nauar. n. 118. & Virgin. par. 2. de *Censib. nu. 44.* cum tuta conscientia pensiones sibi solutas remere, quia bonâ fide emit, ac proinde à culpa, & damno excusatur, & venditor census, si malâ fide vendidit, cogitur secundum conscientiam emptori bonam fidem habenti pensionem soluere, quia fraus, & dolus nemini debent prodelle. cap. *Sedes de Rescrip. & Litiguo fullo. ff. de Furtis.* Nam qui rem vendit, & vita eius scienter occultat, debet emptori soluere id, quod sua interese. *Lituanus ff. de Añ. empt. & vendit.* Vnde fit, vt emptor census cum primùm rescierit, rem censui subiectam, esse alienam, debeat contractum rescindere, repetito pretio, quod dedit: quia datum ob causam, ea non secuta, repeti potest. Nauar. & Virgin. locis supra citatis. Quid verò, si emptor census malâ fide, nimirum sciens rem esse alienam, censum emit? Respondeo Nauar. num. 119. secundum conscientiam non posse eum annuam pensionem exigere: quam si ille perceperit, restituere debet, aut computare in partem pretij, quod sibi repetit. Dubitabis, possint contractum dissolvere, & pretium recuperare? Respondeo, in iudicio nullam

ei ad id actionem dari, quia scienter, & malâ fide emit, secundum conscientiam potest pretium repetere, computatis tamen in partem pretij annuis pensionibus, quas perceperit. Sic Nauar. loco præfato.

Octauò quæritur, An qui administrant res populorum, vel ciuitatum, possint in rebus populi, vel ciuitatis censum imponere? Respondeo: si populi, vel ciuitates non sint Republicæ liberæ, non posse siue consensu Principis. Item si liberæ fuerint, non possunt, nisi seruata solenni formula iuris, quæ requiritur in tali rerum alienatione. *l. vlt. C. de Vendit. rerum ciuitatis lib. 11.* eadem ratione Præfecti Ecclesiarum, Collegiorum, Ordinum Religiosorum nequeunt censum annuos constituere in rebus Ecclesie, Collegij, vel Ordinis, nisi seruatis conditionibus, quas requirit Ecclesiasticarum rerum alienatio in e. *Nulli, de Reb. Eccles. non alienan. & Glos. in e. Nulli, t. 2. q. 2. & Doctores ibidem.* Vnde cutores, vel curatores in bonis pupillorum, vel minorum, censum imponere non queant, nisi seruatis his, quæ postulat talium bonorum alienatio. Foller. prædicto in loco nu. 88.

De quarta, quinta, & sexta conditionibus in censuali contractu requisitis.

CAPVT VIII.

QVARTA conditio census in Constitutione Pij V. est, vt pretium census verè soluat, in pecunia numerata. Ratio huius est, quia censualis contractus verè est emptio, & venditio census, & redditus annuat in contractu emptionis, necesse est, vt verè pretium soluat numerata pecunia. *l. ff. de Contrahen. empt. & Inst. §. 1. & 2. eod. tit.*

Quinta conditio est, vt pretij solutio, & numeratio fiat coram testibus, & tabellone, siue notario, & in actu celebrationis instrumenti, & non aliter.

Sexta, vt pretium in numerata pecunia sit iustum, & in totum solutum.

Primo quæritur, An si venditor census debeat emptori centum aureos, possit eos, tamquam pretium census sibi in solutum accipere eâ conditione, vt statim eos reddat emptori. V. g. Titius debet Caio centum, & vendit ipsi Caio censum valentem totidem, & Caius dat ipsi Titio centum numerata, eâ tamen lege, vt confessum reddat, quia ipsi totidem Titius debet? Nauar. in *Commen. de Vfur. nu. 88. & 121.* affirmat id fieri posse, quia reuera Caius, qui centum emit, soluit, & numerat centum, quamuis eâ conditione, vt quamprimum ipsi reddantur. At Virgin. 1. par. de *Censib. n. 5. & n. 44. & 3. par. num. 21. & 57.* negat id licitum esse, quia fit in fraudem legis. Non enim cenetur pretium solutum, quod statim redditur, & recuperatur. *l. Qui sic soluit. ff. de Solut. nâ* perinde est, ac si centum non soluas, si eâ pactione des, vt quamprimum ea repetas, & habeas: quæ opinio Virgin. magis ad veritatem accedit, quia reuera in hoc contractu non verè soluit pretium, si statim debet restitui, & illud, in quo prius erat debitor, non est præsens, sed futurum, & exigendum, vnde non tanti valet. Nam licet Caius emptor acci Titio centum, & Titius totidem Caio debebat, non dicitur Titius ea soluta Caio, vt debitum extinguat, & creditori satisfaciat, si non sunt præsentia, & e contractio, intentio, & pactionem de restituendo statim tendit contra constitutionem, quæ vult, vt non ematur census cum debito priorè, atque ita stipulatio fit in fraudem bullæ, & vfararum, quia non dicitur reuera transferre centum creditor in venditorem, si statim recipiat.

Secundò quæritur, An secundum conscientiam possit in censuali contractu dari res loco pecunie? Nauar. loco citat. posse dari affirmat, siue res detur in locum totius pretij, siue in partem. Sit hoc exemplum: Titius emit centum à Caio, & loco centum aureorum, quos inuicem pretij deberet accipere, accepit merces æstimationis centum aureorum, vel accepit quinquaginta aureos in pecunia, totidem in meribus. Probat suam sententiam Nauar. triplici ratione: primò, quia